

DOORLUCHTIGHE HOOCHGEBORE VORST,
 Genadige Heere; Edele, Ernffeste, Eerbaere, Wy-
 se, en discrete Heeren. — Alzoo in 't voorleden
 jaer (a) xv.° LXXX myne Heeren geresolveert hadden
 naer Vranckryk te schicken, ende tot dyen eynde
 eenige van den Provincien zekere articulen hadden be-
 worpen, om volghens dyen metten doorluchtichsten
 hooggeboren Vorst den Hertoge van Anjou etc. zoon
 van Vranckrycke ende Sconincx eenich broeder in
 handelingte te treden, en dat het myn heeren gelieft
 hadde, ons daertoe te noemen ende te kiezen, Zoo
 en hebben wy nyet ter werelt hooger geachtet noch
 meer behertighet, dan dat wy uwer E. bevel in al-
 ler neerstigheyt, en getrouwicheyt ten aller eersten
 mochten naecomen; zyn dies halfven den xxiii^{en} in
 Augusto lestleden alle gelyck te Vlissingen geweest
 ende hebben ons ten zelve daghe, om thien uren
 des avonts tschepe begeven, welke onze reyse God
 alzoo bespoedight heeft, dat wy des anderen daeghs
 voor zes uren des avonts in die reede van Diepen
 zijn aengecommen; doch midts dat wy nyet naerder
 by

(a) Het slot ontbreekt in het Register aan dit Staatsstuk, zoodat met geene zekerheid kan gezegd worden, wanneer hetzelfde is overgeleverd. Uit de woorden *voorleden jaar* 1580, blijkt echter, dat hetzelfde niet eerder dan in 1581 is ingediend, waarschijnlijk na het sluiten van het Verdrag van Bordeaux, en bij de terugkomst der Afgezanten.

by de Stadt mochten commen dan met cleijne Schuyt-
kens, welck zeer langhe aenliep, ende dat wy des
anderen daegs nyet zoo haest en condon peerden be-
commen, zyn wy dien dach aldaer gebleven, ende
daer naer met den Heere van Pruncaulx Ambassadeur
van zijne Hoogheyt (welke met ons in Zaelandt affge-
scheept was) naer Rouan getoghen. Alwaer wij van
den Gouverneur dheere van Caronje wel eerlijck ont-
fangen wezende, zijn van daer des anderen daegs
naer Pont de larche getrocken en zoo voorts, ge-
lyck als den voorscreven heere van Pruniaux, ende
meer andere Edelluyden vuyt bevel van Zyne Hoog-
heyt ons geleyt hebben, over het landt ende Ste-
den van Zyne Doorluchticheyt (in de welcke wy
allomme zeer eerlyck ende vriendelyck zyn omhaelt
geweest:) zyn wy den vren in Septembri tot Tours
aengecommen. Des anderen daeghs, heeft ons Zyne
Hoogheyt ontboden, dat hy gereet was ons audientie
te geven; zoo dat wy tot Plessiz, hetwelcke ontrent
een half mylken van Tours gelegen is, zyn gevaren,
ende hebben aldaer in tegenwoordigheyt van veele
Heeren ende Edelluyden, Zyne Hoogheyt van wegen
myne Heeren die Staten van dese landen begroetet,
ende derzelve haere onderdanige dienst hen aengebo-
den, ende zynde aen een zyde een weynich vertroc-
ken, hebben Zyner Hoogheyt naevolgens ons bevel
ende ghegevenen Instructie, de oirsaecke onser aen-
compste in 't breede vermeldet, danckende zeer oit-
moedelyck Zyne Hoogheyt, van wegen uwe E. over
de goede affectie ende genegentheynt welcke hem ge-
lieft hadde desen landen te thoonen ende met zoo
vee-

veele openbaere getuygenissen daedelyck te bevestigen, Verclaerende dat alle dese landen in 't gemeene ende elck een besunder dieshalven aen Zyne Hoogheyt eeuwelyck zouden verplicht blyven, om hetselve met alle getrouwe onderdanicheyt te verdienen ende te verschulden, Biddende seer hooghelyck Zyne Hoogheyt in den selven goeden wille te willen voortvaeren, ende de saecken de bescherminge deser landen aengaende te willen behertigen ende voirderen, naedemael dat wy vut hoogdringende nootwendicheyt veroirsaeckt waeren onsen toevlucht tot Zyne Hoogheyt te nemen, Biddende dat hij hetzelve nyet alzo wilde verstaen, als oft wy vut eenige lichtveerdicheyt ofte ontrouwe sochte van Heere te veranderen, Maar dat het hem geliefde onse redenen ende oirsaecken gegedultelyck aen te hooren, nyet twyfelende, oft hy en soude selve lichtelyck sien ende oirdeelen, dat wy weder (*b*) voor Godt noch voer menschen en souden hebben connen onze consciencien quytten, oft onzen natuerlycken schult ende plicht tot onzen Vaderlande genouchdoen, Ten waere dat wy het selve sochten, met alle middelen te bevryen van het onverdraegelyck jock der Gruwelycke Tyrannie van den Spaignaerden daer men het onder poocht te brengen.

Daerop hebben wy in 't breede verhaelt den ouwen

(*b*) *Weder*, staande hier voor *Noch*, is eene oude beteekenis van dit woordje, welke thans verloren is. Vergelijk HUIDECOPER op *Melis Stoke*, D. I, bl. 25. Dikwijls komt het ook bij de Ouden in de beteekenis van *Utrum* voor.

den ingewortelden haet ende wangunst, die de Spaensche Natie den Nederlanden altyt heeft toegedraghen, zouckende deselve van alle haere oude Vryheden, Privilegien ende rechten te berooven, ende onder haere dienstbaerheyt ende slavernye te brengen; hoe zy den hoochloffelycker gedachtenis Keyser Carolum, onder decmantel van de Religie daertoe hebben geport, Ende daernaer, den tegenwoordigen Coninck van Spaignen, naer haer begeeren, daertoe gebracht, welke een zulcken haet ende misgunsticheyt tot dezen Landen heeft gedraegen, dat hy oick die ende aldergetrouste diensten die eenige ondersaeten haeren natuerlycken Heere conden gedoen, als te weten, de negenjarige bede ofte subsidie, daerdoor hy heerlycke schoone victorien hadde gecregen, heeft voor Rebellie ofte wederspannicheyt gheduydet, ende voorts gesocht de Steden met Spaensche Garnisoenen te bezetten, om alzo het Landt alleenskens onder het jock te brengen. Ziende daer naer, dat hij het zelve nyet bequamelyck en conde te wege brengen, midts dat de Staten alle eendrachtelyck daerteghen waeren, heeft met nyetwigheden ende voorwendingen gepooght, tot zyn voornemen te geraecken, De Inquisitie, die instellinge van nyeuwe Bisschoppen ende aenneminghe van het Concilie van Trenten, met aller instantie aendringende, om alzo tegen 's lands privilegien alle de Jurisdictionen der Steden ende Landen, onder het dexel van de Religie, onder de Gheestelyckheyt brengende, de Rechten ende oude herkommen des Landts te niet te maecten, ende de Ingesetenen alzo onder de gesochte slavernye te brengen.

gen, hetwelcke hy met geweld ende met gewapenderhand heeft gezocht door middel van vremde Vorsten ende Heeren te bestedighen. En alzoo alle de Staten in het Generael, ende daernaec oick den Edeldom met ootmoedige Requesten ende Supplicatien hebben daertegen geweest, heeft hy daer vuyt oirsaecke gegrapen, om alle de Landen voor Rebel ende affvallige te wysen, Waertoe naer eenige beroerten daer vut nootwendelyck geresen synde, doch daernaer ganschelyken wederomme gestilt, heeft hy den Hertoghe van Alba met een Spaenschen heertocht in de Landen affgesonden, die alle de Ingesetenen, als Rebel ende affvallige, Ja niet als menschen maer als beesten heeft getracteert, hebbende boven alle die ghene, die in de ballinckschap verdreven zyn geweest in onzeggelycken aantale, ende boven die ghene, die door de ongebondene dertelheyt der Spaensche Soldaten, sonder mate ofte getal omgecommen zyn, noch over die achtien duysent persoonen met des beuls hand doen sterven, onder de welcke de voornemelykste heeren ende beste van den Adel, die den Coninck alderbeste ende gajrouste diensten gedaen hadden (gelyck als alle de werelt kennelyck is) geweest zyn.

Voorts hebben wy verhaelt, hoe hy met ongehoorde extortien, ontallycke Confiscatien, het bloedt ende het march der Ingesetenen heeft gesocht alzo vut te suypen, alle de Jurisdictionen ende gerichtbancken verandert ende vernieuwt, de rechten ende ouwde hercommen vernietighet, het gantsche Landt met Spaensche Soldaten affgelopen ende in corten tydt de
zaec-

zaecken daartoe gebracht, Dat zoo verre hem egeen wederstandt en waere gedaen geweest, het Landt in corten tyde zoude geheel in den gront bedorven ende verwoest zyn geweest; hoe dat hy den tienden peninck met elckel (c) geweld heeft op een sulcke nyuwe wyse willen indringen, dat hy in seer corten tydt zoude hebben alle de liggende ende roerende goederen, haven ende waeren aen hem gebragt; Ende alzo de Staten van den Lande daertegen waeren, heeft ze met gewapenderhandt daertoe willen dwingen, ende de Stadt ende Gheestelyckheit van Utrecht, die daer inne nyet en konden noch en wilden consenteren, heeft hy by Sententie in Spaignien gegeven, doen verbannen ende verclaeren verbeurt te hebben alle haere Rechten ende Privilegien, ende dijshalfven verwezen de Stadt gedemansleert, verwoest, ende tot een Dorp gemaect te worden; Soo dat daerdoore eenighe Provincien, ten lesten genootsaect zyn geweest de wapenen aentenemen, Ende met hulpe van de Princelycke Excellencie het hoofd te bieden, ende inzonderheyt hoe dat Hollandt ende Zeelandt met haere bondtgenooten hem hebben wederstandt gedaen, in welken Crygh, hoewel dat het meeste deel van de andere Provincien met hem waeren, heeft deselve nochtans nyet beter onthaelt, dan

(c) Het bijvoegelijk woord *Elckel* is mij elders niet voorgekomen. Het is ontleend van *Elck*, *Ellick*, *Quisque*, *Unusquisque*, en beteekent ieder geweld, dat is, allerlei soort van geweld.

dan die ghene daer hy den Crych tegen voerde; Hoe dat ten lesten de Staten des Landts zoo veele geroepen ende geprotesteerd hebben, dat den Coninc van Spaignen, siende dat den Hertoge van Alba nyet vele en conde vuytrichten, midts dat hy van wegen Zyner vuutnemende groote Tyrannie van alle menschen, ende oick van zyn eygen Spaignaerden zoo verre gehatet was, heeft in zyne plaetze Don Loys de Requesens den grooten Commandeur van Castillien afgeveerdiget, welke, om het selve voornemen bedektelycker wyse te volbrengen, ende nochtans hier intusschen, in den haet van de Chrychlieden, ende insonderheyte van de Spaignaerden nyet te vallen, heeft het Landt ende de Ingezetenen van dien door het middel der voernoemde Chrychlieden even zoo veele ofte meer verwoestet ende verdorven, als oyt den Hertoge van Alba gedaen hadde, hebbende te dyen eynde den toom zyne Soldaten alzoos losgelaten, dat sy onder 't deksel van myterye hebben de Principaelste Steden van den Lande, die nochtans aen haere zyde waeren, ende onder anderen de Stadt van Antwerpen, geweldelyck ingenomen ende schendichlycken gebrantschat, gerooft en geplundert, zoo dat zy vuutnemende groote sommen gelts, meer dan eenige exactien hadden connen bedraegen, denselven hebben affgedrongen, ende daernaer, alzoos hy gestorven was, hebben tegen alle de Staten des Landts, tegen den Raedt van Staeten, ja tegen den naem des Conincx, de Wapenen gevoert, de principaelste Steden viandelyck ingenomen, ende met den sweerde ende viere geschent ende verdorven, ende nochtans dat

dat de Coninck alle dese dingen heeft gelovet ende voor eenen goeden dienst aengenomen, danckende ende belovende alzulcke oproerighe knechten, die van zynen eygenen Raedt ende van alle de Landen voor openbaere vyanden ende Rebellighen waeren verclaert geweest; hoe dat hy daernaer merckende, dat de andere Provincien met Hollandt ende Zeelant in een verbont tegen haere gemeyne vyanden ende verdervers haers Vaderlants wilden treden, heeft ten lasten Don Joan van Oistenryck tot Gouverneur van de Landen gesonden, welcke, niettegenstaende dat hy de Pacificatie van den lande te Ghendt gemaect, hadde besworen, ende voor sConincx Stadhouder ontfangen was, heeft met alder dobbelheyt ende geveynstheyt gesocht het gebluste vier wederomme aentesteken naervolgens der secreeter Instructien die hem van den Coninck was gegeven geweest. Waerop wy verhaelt hebben, de Brieven die de Coninck vuyt Spaingnien aen Hieronimo Rhoda hadde gesonden, uut welcke openbaerlyck conden blycken de dobbele ende listige treken, daarmede hy alle de ingeseten des Landts eenpaerlyck pooghe te onderdrucken ende in slavernye te brengen.

Voirts hebben wy verhaelt die heymelycke Practycken, die Don Jan aenlegde om de Duytsche knechten in het Landt te houden ende tegen die Staten te wapenen, de Steden innetenemen, de Stadt van Utrecht tegen die van Hollandt, met veele andere diergelycke meer, ende ten lesten, hoe hy het Casteel van Namen innemende, opentlycke vruntchap den Staten ontzeyde; hoe dit alles de Coninck van Spaignien

H

nyet

nyet alleene nyet gestraffen heeft, maer oick hoogh-
gelyck gelooft, ende voor eenen getrouwen dienst,
opgenomen, hoe dicmael ende met wat groote vliet
ende arbeyt, de Staten hebben gesocht hen weder-
omme met den Coninck te verzoenen, Maer hebben
gohscynelyck connen zien, dat alle voorgehouwen
handelingen ende Tractaten van Vrede, anders nyet,
en waeren dan stricken, om hun te vangen. Daerop
hebben wy in het breede verhaelt, wat eerst binnen
Namen ende daernae te Loven is gehandelt geweest,
hoe dat ten lesten Don Joan alle handelingen vallen
liet, seggende dat hem de handt gesloten was; hoe
dat de Heere van Selle (d), commende vuyt Spai-
gnien in stede van eendracht ende vrede, brochte een
ge-

(d) De bedoelde persoon is *Johan van Noircarmes, Bar-
on van Selles*, een Edelman van aanzienlijke geboorte, te
dezen tijde Luitenant der Archiers van de Lijfwacht des Ko-
nings. Hij was in het jaar 1578 door Philips herwaarts uit
Spanje gezonden, met eenen brief voor de Algemeene Staten,
in welken de Koning verklaarde, dat hij hun in genade zou aan-
nemen, indien zij zich wilden verbinden tot het onderhouden
der Catholijke Roomsche Religie, en tot eene onbepaalde
gehoorzaamheid aan hem. Dit schrijven, listig tot verdeeling
der gemoederen ontworpen, was niet geschikt om vele der
Nederlanders tot den vrede genegen te maken. Het behaagde
wel den aanhangers van den Roomschen Godsdienst, maar de
belijders der Hervormde Kerke merkten het aan als strijdende
tegen de Pacificatie van Gend, waarbij vrijheid van Gods-
dienst voor beide partijen bepaald was.

Voor het overige was deze *Baron van Selles* een vurig
voorstander der Spaansche zaak. Hij stond bij Alva in groot
aanzien, en was een der ijverigste dienaren des Konings.

geheele brekinge ende vernielinge van de Pacificatie van Ghendt, willende dat de Princelycke Excellentie soude sich in handen van eenich vuutlansch Vorst overgeven, om alzoo den Coninck van Spaignien geleverd te mogen worden, met meer andere conditien daeruyt men claerlyck conde gespeuren, dat zy met den Landen haren spot dreven, ende nochtans en hebben deselve daerom nyet gelaeten, zoo naer de afflyvinge van Don Jan als te vooren, bij alle moghelijcke middelen aan te houden, om tot eenich verdrach ende reconciliatie te mogen commen, hebbende terdyen eynde alle Christelycke Potentaten, Vorsten ende Coninghen schier aengesocht, maer al te vergeeffs; want al is het, dat den Coninck sich alzo gehouden heeft; als oft hy de landen hadde willen vreedegunnen, nochtans heeft men gesien met ter daet, dat alle communicatien die men te dien eynde heeft opgericht, nergens toe gestrekt en hebben anders, dan om de Landen ende Provincien van den anderen te scheuren, gelyck als zy met der daet volbracht hebben, Maer insunderheyt hebben wy verhaelt de wonderlicke practicquen ende lichticheden, die in dese leste communicatie tot Ceulen ommegegaen zyn, om onder tdxel van Vredehandel, de Provincien van den anderen affvallich te maecken, ende alle gereetschappen totten Grychshandel (alzo het gebleecken is) te bereyden, Ende ten lesten nyet alleen met de Staten, maer oic met den tusschenhandelaers te spotten; soo dat de Staten merckelyck siende, dat hun geen hoope ter werelt meer gelaten en was van verdrach ofte versoeninge met den Coninck van Spaignien,

nien, ende hierentusschen merckende, dat in de lanckheyt des tyts het Landt geschapen was, midts alzulcke lanckduerige oorlooghe in den gronde te verderven, zijn van conscientie ende van plichtswegen, genootsaecht geweest zoo verte als zy egeen verraders haers Vaderlants en hadden willen wezen, zulcke middelen aen de hant te nemen, daer door zy de aermte verdruckte gemeynte van al zulcke gruwelycke Tyrannen mochten bevryden, Nademael een yegelyck genoech conde bemercken, dat zy hetzelfde nyet en conden naelaten, zonder by alle Natien ende volken der Werelt een eeuwighe schandvlecke over hun en over haere Naecomelingen een eeuwigé Slavetnye ende verdruckinghe te haelen.

Daernae hebben wy verhaelt de oirsaecken die ons beweechden, om onzen toevlucht tot zynere Hoogheyt meer te nemen, dan tot eenige andere Potentaten ofte Vorsten der Christenheyt, vermeldende de goede genegentheyt ende de affectie, die hy alreede tot de bescherminge der Landen hadde bewesen; Zyne goede inborste ende natuere, om de bedructe by te staen ende den tyrannen ende verdrückers tegen te vallen; Zijne goede ende genaedige Regieringe over zyne onderdanighen, zoo als wy zelve door zyne Landen treckende, hadden kunnen zien ende bemercken; Zyne hooghe ende Edele affcompste, midts gaders den goeden naem, die hy by de gantsche werelt vercregen hadde: oick de gelegentheit van Vranckryck, de vereeninge met de Nederlanden, Maer insunderheyt, dat hy alreede de saecke begonnen hebbende, ende zynde van de Staten aengenomen ende ver-

verclaert geweest een beschermer van haerder Vry-
 heyt, nyet recht noch billich en waere geweest, dat
 wy ons tot yemant anders hadden gekeert.

Ende aengaende, dat de saecke zoo langen tyt ver-
 loopen is geweest, zonder dat wy het aengevangen
 werck tot een eyndelycke Resolutie hebben gebracht,
 hebben oick naevolgens onse gegeven Instructie ver-
 claert, alzulcx nyet geschiet te zyne vuyt eenige
 flapheyt ofte veranderinge van zinnen, maer insonder-
 heyt om de groote gewichttcheyt der zaecken, waer-
 vuyt haere getrouwicheyt tot haeren natuerlycken
 Heere dies te claerder is blyckende; hetwelcke UE.
 verhoopen dat Zyne Hoogheyt soude afneme voor een
 ongetwyfeldè getugenis ende gewis mercteecken, dat
 hy hiernaemaels met een Volck te doen sal hebben,
 't welck hem alle getrouwe onderdanicheyt bewyzen
 zal, Naedemael zy zoo ongeerne ende zoo swaerlyck
 van Heere connen veranderen, daer zy nochtans zoo
 groote ende gewichtige oirsaecken toe hebben. Daer
 naer, dat sulcx oick geschiet is vuyt het vertrouwen,
 het welck UE. op zyn Hoogheyt hadden, naedemael
 Zy haer zoo genadichlyck hadde aaengeboden zelve hun
 te helpen bevoirderen alle wegen ende middelen, die
 eenichsins zouden mogen tot reconciliatie van haren Co-
 ninck dienlyck wezen, derhalven zy gansselyk nyet en
 hebben willen naelaeten, hetwelk tot dien eenichsints
 scheen te mogen strecken, om alle de werelt de mondt
 te stoppen, midts gevende haere vianden de volle maete,
 Ende dies te meer zoo wel Zijne Hoogheyt, als oick
 haerselven by alle vrende Potentaten ende Natien te ont-
 schuldigen ende justificeren. Ten derden, dat oick de ver-
 H 3 schey.

scheyde conditien, hercommen, gebruycken ende hu-
meuren van de Provinciën, alzulcx heeft nootzacke-
lycken verheyschet, ende hoewel nu noch eenige van
dien nyet geheel geresolveert en zyn, noch ons volmach-
tighet hebben, om met Zyne Hoogheyt te verhande-
len, (e) Dat nochtans zy alle genouch verstaen, hoe
veele hun aen eendracht gelegen zy, ende is derhal-
ven haere meyninge van al te zaemen de een van den
anderen nyet te scheyden, insonderheyt daer sy sien
zullen, dat Zyne Hoogheyt de Bescherminge der
Landen met alzulcken yver (alzo wy verhoopen)
zal aennemep. Daerop hebben wy hem verclaert,
welcke Provinciën ons belast hadden met Zyne Hoog-
heyt in handelinge te treden, hebbende ons te dyen
eynde de articulen gegeven, die wy Zyne Hoogheyt
ter selver stonde hebben overgelevert, midtsgaders
onze Commissie, biddende deselve te willen lezen,
ende in zynen Raedt overleggen om daernaer breeder
met ons daerover te handelen, verhopende dat Zyne
Hoogheyt dezelve zoo redelyck ende billick zal be-
vinden, dat hy egeene swarigheyt en zal maecken de-
zelvighe aentenemen, ende hoewel wy wel achten dat
der sommige zullen wezen, die met de Regieringe
van ander Landen ofte Coninckrycken nyet geheel
overeen en commen, dat wy nochtans wel voor de
waarheyt mogen Zyne Hoogheyt verclaren, als dat
zy

(e) Er waren eenige Provinciën, onder welke Brabant
zich bevond, welke nog tot geene volledige aanneming des
Hertogs hadden kunnen besluiten.

zy geheel gefondeert zyn op de Privilegien, gerechten ende oude herkommen des Landts, doir de welke hetzelfde, over zoo menighe hondert jaeren zeer loflyck is geregeert geweest, ende in eene gestadige goede vrede ende voerspoedicheyt heeft gebloyet, onderhoudende de Vorsten ende Regeerdert desselven Landts, waarvan eenige van de voorneemste zyn geweest voorouders ende van denselven Conincklycken Stam van Zyne Hoogheyt, in een goede ende gestadige liefde ende vaderlycke genegentheyt tot haere ondersaeten, ende wederom het volck in een oprechte ende geduylige hertgrondelycke getrouwicheyt ende onderdanicheyt tot haere Vorsten, waarvan de goede wetten ende policien des Landts, welke in dese articulen worden affgebeelt, het eenich fundament ende steunsel zyn geweest, verhaelende daerop haere Hoogheyt, hoe loflyck ende roemryck dat het het zy den Vorsten ende Heeren, te regieren over menschen, die haere vryheyt behertigen ende voorstaen, Overmits dat alle bedwanck ende onwille aen wederzyden geweert wezende, de liefde ende grondelycke genegentheyt plaetze grypt; daerom siet men oick, dat de ouwde Coningen ende machtige volcken dese maniere van regieringe aldermeest gepresen hebben, ende dien achtervolgende alderbest gevaren zyn, gelyck het blycken can uut het exempel van Alexander de Groote, die de Steden, Landen ende Coninckrycken, di hy met den sweerde gewonnen hadde, heeft nochtans haer eygene herkommen, wetten, ende rechten toegelaten; desgelycken hebben de Romeynen met den Steden van Italien, van Grieken-

lant ende veele andere Landen geleeft, die hun altyt dieshalfven goeden getrouwen dienst hebben gepleecht ende in haere wederspoet nimmermeer verlaeten; daer ter contrarien, die ghene die met geweld haere onderdaenen gesocht hebben in bedwanck te houden, ende gemeynt hebben haere heerschinge dies vaster te bestedigen, hoe meer sy haere ondersaten in dienstbaerheyt ende vrese hielden, noyet en hebben alzulcke getrouwe onderdanicheyt van heur volck connen genyeten, dat zy haere Naecommers tot in het derde lidt haer ryck hebben connen bevestigen (f). Daeromme is oick Theopompus, een Coninck der Lacedemoinen van alle verstandighe Liedien seer hooghelyck gepresen, welcke, naer dat hy syne macht selve hadde bepaelt met zekere wetten, ende eenige tot overhoeffden gestelt, die opsicht souden hebben over alle het doen en laeten der Coningen, welke men Ephoren noemde, zynde him verweten, dat hy zyne Conincklycke maght ende weerdigheyt hadde vermindert ende gekrenckt, midts dat hyse den Wette ende den opsienders als Controleuren hadde onderworpen, gaff voor een antwoirde, dat hy zyn Coninckryck nyet en hadde gekrenckt noch vermindert, maer veel eer bevestighet ende lancdueriger gemaect, Overmits dat

(f) Wijze lesfen, voorwaar! aan welke alle Vorsten, ook die van onze dagen, altijd moesten gedenken. Gelukkig Nederland, hetwelk door eenen Vorst bestierd wordt, die zich niet door vreeze wil doen ontzien, maar door weldaden de liefde zijner onderdanen zoekt en weet te winnen.

dat hy het op de gerechtigheyt ende op de vryheit der ondersaeten, als op zynen rechten grondt gefondeert hadde, Allegerende noch sommige andere dingen op dat propoest, maer insonderheyt blyvende op een exempel van de Hertogen van Bourgoignien, ende by naemen van den goeden Hertog Philips, welcke de rechten, privilegien ende vryheden der Landen nyet alleen bevestighet, maer oick grootelycx vermeerdert heeft, Ende is derhalven een Vader des Vaderlants genoempt geweest. (g)

Daernaer hebben wy hem voorgedraegen de groote gewichticheyt van der saecke, hem voor oogen stellende, dat alle Coningen ende Potentaten der Christenheyt hierop de oogen souden slaen, en dat derhalven van noode was, dat Zyne Hoogheyt sich soude stercken met verbontenissen ende alliancien der naestliggende Coningen ende Vorsten, onderhoudende met alle mogelycke middelen haere vrintschap, ende gevende hun te verstaen, de rechte ende gewichtige oirsaecken, die hem geporret hebben, om een sulcke saecke ter handen te nemen, om te voorkomen alle valsche beschuldigingen der vianden, die nyet en sul-

len

(g) Wij vinden hier weder een nieuw bewijs voor de gezegende gedachtenis, in welke *Philips de Goede* bij de ingezetenen des Lands, ten tijde van den kampstrijd tegen Spanje, leefde. KLUIT en VAN WYN hebben, met reden, zijne eer tegen de verdenkingen van latere schrijvers verdedigd. Vergelijk ook BOR, Boek VII, fol. 48. Door zijne wijsheid en gematigdheid in het bestier zijner Landen, verdiende Philips ten volle den naam van den *Goeden*.

ken naelaeten allomme hetselve in den haet van alle Vorsten ende Heeren te brengen; maer insonderheyt, dat Zyne Hoogheyt gelieve te stellen een goet fundament van desen grootwichtigen aenslach, midts maeckende een goede ende vaste Vrede in Vranckryck, welcke den Nederlanden oick een vaste ende zekere hope geeft zal, dat zy, door Zynder Hoogheyt regeringhe, zullen met Godes hulpe in haere eude voorspoet ende welvaert mogen werden wedergebracht, Daer naer insonderheyt maeckende een vaste verbontnisse met den Coninck synen Broeder, aengemerckt, dat door de hulpe Zyner Majesteit de saecke seer lichtelyck ten eynde sal connen gebracht worden, ende ter contrarien seer qualyck met Zyne wederwille, het welcke wy verhopeu, dat Zyne Hoogheyt wel sal connen te wege brengen, gemerckt hoe veel dat Vranckryck gelegen is aan een goede eendracht ende Unie met de Nederlanden te houden, welke zyn alleene de landen, die overmits zy noch met Zee, noch met Geberchte, noch met eenige groote Rivieren van Vranckryck affgepaelt zyn, mogen souden denselven Conincktycke hinderlyck wezen, Van hier zyn wy by vergelykinge van andere Landen als Italien, Spaignien ende Duytslandt gevallen op een breeder verclaeringe van het groot gemack, voorderinge, stercte ende macht, die den Coninckrycke van Vranckrycke door de byvouginge van de Nederlanden zal wedervaeren, stellende Zyne Hoogheyt voor oogen met wat groote oncosten, swaere moyten ende periculen, Zyne Edele voorvaders als Coningen van Vranckryck ende Hertogen van Anjou heb-

hebben gearbeyt, om een deel van Italien oft Spaig-
 nien, daer nochtans het thientle deel nyet zoo yelq
 aengelegen en was, by haer Coninchryck te mogen
 vougen, hebbende hem voorts voorgehouden het
 groot gerief ende gemaek, dat de Zee sal mogen by-
 brengen, vougende daerby de natuerlycke vereeninge
 die van outsher altyts geweest is tusschen Vranck-
 ryck ende de Nederlanden, Beslutende dieshalfven,
 dat noch de Coninck van Zyne Hoogheyt, verzocht
 zynde, hem sulx sal willen affslaen, noch oick Zyn
 Hoogheyt selve dese zaekē cleyne achten, Maer zal
 met alle neersticheyt ende diligentie (de welcke groo-
 telycks in dezen aensien van nocde is) de saecke
 behertigen ende de bescherminge ende verlossinge van
 de Landen ende Provincien, die sich in zyne han-
 den ende onderdanicheyt zoo gewillichlyk begeven,
 oick met dezelve gewillicheit aenveerden, Waervan
 wy hem seer ootmoedelyck ende dienstelyck van we-
 gen U. E. hebben gebeden, beslutende onze redenen
 met dienstelycke aanbiedinge van alle getrouwe ende
 gewillige gehoorsaemheyt ende onderdanicheyt,

Daer op heeft ons Zyne Hoogheyt ten eersten zeer
 willecom geheeten, verclaprende van onse compste
 zeer verbleyt te wezen, ende voort geantwoardt, als
 dat hy myne Heeren die Staten van den Lande hooghe-
 lyck was bedanckende, zoo van de eere die zy
 hem deden, en van het goet vertrouwen dat zy van
 hem hadden, als van de liefde ende goede affectie,
 die zy tot hem droeghen, verclauerende dieshalften aen
 hun grootelycx verbonden te wezen, ende gewillich
 om alle zyn macht ende alle zyne vrienden, Ja zyn
 goet

goet ende bloedt tot haer bescherminge op te setten; Maer insunderheyt verblyde hem ende danckte dies-halfven deselve Staten, dat zy hem alzoo particulierlyck ende in 't bysunder hadde doen uytleggen de billycke oirsaecken, die se hadde beweeght ende gedrongen om eene alsoo manlicke Resolutie voor te nemen. Naedemael hy daer vuyt conde spueren; dat sy dit goedt vermoeden van hem hadden, dat hy niet geerne en soude, zonder recht ende wel gefondeerden grondt, eens anderen Coninx ofte Vorstes Landen ende Lieden aenveerden. Ten anderen konde hy oick wel oirdeelen uut het gene dat hy verstaen hadde, dat zy insgelycx uut gheene lichtveerdicheyt noch ontrouwe, maer vuyt beweechelycke oirsaecken, hoochdringende noot ende vuyt den heysch van haeren behoirlycken ende schuldigen plicht tot Godt ende tot haer Vaderlandt daertoe waeren gedrongen geweest, Daeromme begeerde hy, dat wy nyet en souden twyfelen, oft hy en soude oick onse bescherminge ende beschuttinge tegen een alzoodanich geweld ende Tyrannie grootelycx behertighen, Volgende daerinne de voetstappen van zyne Voirsaelen ende den schuldigen plicht van alle welgeboren Vorsten, die van Godt geschapen ende daertoe geroepen zyn, om de swacken van de verdruckinge der geweldigen te redden ende te bevryden, verclaerende oick, dat hy de redenen, die wy van de lanckheyt ende verloop des tyts hadden verhaelt, wel hadde verstaen ende in goeden genomen, seer wel merckende, dat wy groote redenen daertoe hadden gehadt, Doch dat hy daeromme noyt en hadde zyne goede affectie en-

ende gesintheit tot het welvaren der Landen eenichsins vermindert noch verloren; ende naedemael dat de saecke van grooter gewichte was, ende behoorde wel geraetslaecht ende overleegt te wezen; Soo woude hy de articuln, die wy hem geleverd hadden voornemen ende in zynen Raedt rypelyck doen overleggen, om daernaer met ons breeder op de ghaele saecke te handelen ende eene goede vruchtbaere Resolutie te mogen nemen, verzekerende ons hier en rasschen van syne goede wille ende hertgrondige genegentheyt tot myn Heeren die Staten ende tot de Landen van herwaerts over, Ons deselve met veele beleefde ende liefelycke propoosten affbeeldende heeft ons ten leeren onzen afscheyt gegeven, Seggende dat hy ons zoude ontbieden, Soo wanneer hy in breeder handeling zoude mogen treden. Ende alzo wy daerop zeer sterck drongen op de haeste ende diligentie, die in sonderheyt van noode was, Overmits de saecken egeen langer vuytstel en konden lyden, in aenzien zoo wel van de gelegentheyt van La Fere, (A) die doen belegert was, ende die wy hem seer dier ende hooghelyck waeren recommanderende, als wesende een saecke, daerop de Staten souden de ooge slaen ende affnemen, wat zy voorder van Zyne Hoogheyt te verhoopen hadden, alzo oick van Bouchain, die sich over lange in handen van Zyne Hoogheyt hadden gegeven, ende zoude den Landen van herwaerts overe oick dienen tot eenen spiegel ende voorschrifte om daerop haere hope voorder te gronden: Zyn Hoog-

(A) La Fere, eene kleine, maar sterke stad, in Picardie, op de grenzen van Artois, gelegen.

heyt heeft ons geantwoort, dat hy alle neersticheyt ende vliet zoude gebruycken sonder een oogenblick tydts te verliesen, soude oick desgelycx aen den Coninck aenhouden, om de saecken van La Fere, maer en conde noch nyet geweten wat hem daerinne te verhoopen stondt, Overmidts dat den Coninck de Crych nyet en hadde aengevangen, maer die van de Religie, Ende dat de Coninck in allen gevalle woude de Stadt van La Fere in zyn handen weder hebben, twaere met wille ofte mer onwille, dies nyetemin soude hy hem daerin alzo laeten gebruycken, dat wy met dat daet soude mogen spueren, hoe grootelyck hem de saecke van de Nederlanden ter herten ginc; Maer aengaende Bouchain, dat zy zeer spade het Contract hadden aengenomen en dat Zyne Hoogheyt nyet en was by tyts verwettighet geweest van haere geleghenheit, want hy anders daerin zoude hebben verzien, doch en soude nyet laten ten alderspoedigsten provisie van volck ende van middelen daer henen te schicken, om in dien dat het mogelyck waere de Stadt te ontsetten. Daerop hebbende offsen afscheyt genomen, zyn wy wederom in de Stadt van Tours gegaen.

Tot hertoe meende ik dit gewigtig Staatsstuk slechts te moeten uitgeven. Er schiet nog veel van hetzelfde over, in hetwelk de nadere onderhandelingen met den Hertog beschreven worden; dan, daer van dezelve door BOR en HOORT, zoo als ik boven gezegd heb, volledige berigten gegeven zijn, heb ik het onnoodig geoordeeld, de uitgave te vervolgen. Men zie die schryvers, vooral den laaften op bl. 745 tot 758. Voor het overige, is het der moeite waardig de Redevoering van ALDEGONDE, in het jaar 1578 op den Rijksdag gehouden, en door den vlijtigen SCHELTEMA onlangs uitgegeven, met dit Verslag te vergelijken. In beide stukken heerscht dezelfde geest.

AAN-